

**МЕЛІТОПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО**

ХІМІКО-БІОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

КАФЕДРА АНАТОМІЇ І ФІЗІОЛОГІЇ ЛЮДИНИ ТА ТВАРИН

Назва освітнього компоненту <i>Нормативний/вибірковий</i>	Спортивна медицина нормативний
Ступінь освіти Бакалавр/магістр/доктор філософії Освітня програма	Другий Магістр Біологія. Фізична реабілітація.
Рік викладання/ Семестр/ Курс (рік навчання)	<i>2020-2021/ III семестр / 2 курс магістратура</i>
Викладач	Сидоряк Н.Г.
Профайл викладача	http://hb.mdpu.org.ua/kafedra-anatomiyi-i-fizyologiyi-lyudyny-i-tvaryn/sklad-kafedry-anatomiyi-i-fizyologiyi-lyudyny-ta-tvaryn/sydoryak-natalya-georgiyivna/
Контактний тел.	+38(096)-52-333-82
E-mail:	sydoryaknq@ukr.net
Сторінка освітнього компоненту на сайті центру освітніх дистанційних технологій МДПУ ім. Б. Хмельницького	http://www.dfn.mdpu.org.ua/course/view.php?id=4977

Консультації	<p><i>Очні консультації:</i> згідно графіку роботи кафедри анатомії і фізіології людини та тварин.</p> <p><i>Онлайн-консультації:</i> через систему ЦОДТ МДПУ ім. Б. Хмельницького.</p>
---------------------	---

1. АНОТАЦІЯ

Призначення навчальної дисципліни «Спортивна медицина» - формування цілісного уявлення та системи спеціальних знань про морфо-функціональні зміни в організмі спортсмена (на клітинному, тканинному, органному і системному рівнях його організації), які відбуваються в процесі занять спортом та надання майбутнім фахівцям необхідних знань, вмінь і навичок у сфері фізичної культури, спорту та подальшого їх застосування.

Навчальна дисципліна «Спортивна медицина» спирається на знання з таких дисциплін, як анатомія, динамічна анатомія, гігієна, спортивна морфологія, біомеханіка, фізіологія і є підґрунтям для майбутньої фахової діяльності.

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета

Метою викладання навчальної дисципліни «Спортивна медицина» є ознайомлення студентів із системою медичного забезпечення осіб, які займаються спортом і фізичною культурою, засвоєння теоретичних основ і практичних вмінь проводити лікарсько-педагогічні спостереження.

3. ПЕРЕЛІК КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ, ЯКІ НАБУВАЮТЬСЯ ПІД ЧАС ОПАНУВАННЯ ОСВІТНІМ КОМПОНЕНТОМ:

Інтегральна компетентність:

➤ Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми в галузі біології при здійсненні професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

Загальні компетентності:

➤ Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

➤ Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

➤ Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

➤ Здатність розробляти та керувати проектами.

- Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.
- Здатність демонструвати знання та розуміння філософської методології наукового пізнання, психолого-педагогічних аспектів професійно-наукової діяльності, власний науковий світогляд, морально-культурні цінності, діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

Предметні (спеціальні, фахові) компетентності:

- Здатність презентувати та обговорювати результати наукових і прикладних досліджень, готувати наукові публікації, брати участь у наукових конференціях та інших заходах.
- Здатність аналізувати стан біологічних систем за результатами дослідження організмів різних рівнів організації; описувати та характеризувати сутність і значення біологічних процесів індивідуального розвитку організму, регуляції функцій.
- Здатність до організації оздоровчо-рекреаційної рухової активності різних груп населення.
- Здатність зміцнювати здоров'я людини шляхом використання рухової активності, раціонального харчування, нетрадиційних способів оздоровлення, масажу та інших чинників.
- Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері фізичної реабілітації, спортивної медицини та надавати реабілітаційну допомогу людям з вадами розвитку.

4. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ:

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

- Описувати й аналізувати принципи структурно-функціональної організації, механізмів регуляції та адаптації організмів до впливу різних чинників.
- Дотримуватися основних правил біологічної етики, біобезпеки, біозахисту, оцінювати ризики застосування новітніх біологічних, біотехнологічних і медико-біологічних методів та технологій, визначати потенційно небезпечні організми чи виробничі процеси, що можуть створювати загрозу виникнення надзвичайних ситуацій.
- Уміння організувати та провести оздоровчо-рекреаційні заходи щодо рухової активності різних груп населення та демонструвати знання основних принципів збереження й зміцнення здоров'я, формування ціннісних орієнтацій щодо здорового способу життя.
- Визначати функціональний стан організму людини та обґрунтовувати вибір засобів профілактики перенапруження систем організму осіб, які займаються фізичною культурою і спортом.

5. ОБСЯГ КУРСУ

<i>Вид заняття</i>	<i>Загальна кількість</i>	<i>Лекції</i>	<i>Практичні заняття</i>	<i>Самостійна робота</i>
<i>Кількість годин</i>	90	12	20	58

6. ПОЛІТИКИ КУРСУ

Політика академічної поведінки та етики:

- Не пропускати та не запізнюватися на заняття за розкладом;
- Вчасно виконувати завдання семінарів та питань самостійної роботи;
- Вчасно та самостійно виконувати контрольні-модульні завдання
- Під час роботи над завданнями не допустимо порушення академічної доброчесності: при використанні інтернет ресурсів та інших джерел інформації студент повинен вказати джерело, використане під час виконання завдання.

7. СТРУКТУРА КУРСУ

7.1 Загальна структура курсу

<i>Тема</i>	<i>Форма діяльності (заняття, кількість годин)</i>	<i>Літ-ра</i>	<i>Завдання</i>	<i>Вага оцінки</i>	<i>Термін виконання</i>
Блок 1. Лікарсько-педагогічний контроль в процесі тренувань. Основи загальної патології.					
Тема 1. Медичні обстеження фізкультурників і спортсменів	Лекція (1г) Практичне заняття (2г) Самостійне заняття (6г)	Б. 1-10 Д. 1-2	Тестовий контроль	5	Впродовж I семестру, перший періодичний контроль

Тема 2. Лікарсько-педагогічний контроль	Лекція (2г) Практичне заняття (2г) Самостійне заняття (4г)	Б. 1-10 Д. 1-2	Усний колоквіум	5	Впродовж I семестру, перший періодичний контроль
Тема 3. Основи загальної патології	Лекція (2г) Практичне заняття (1г) Самостійне заняття (5г)	Б. 1-10 Д. 1-2	Усний колоквіум		
Тема 4. Спортивна патологія	Лекція (2г) Практичне заняття (1г) Самостійне заняття (5г)	Б. 1-10 Д. 1-2	Тестовий контроль		
Блок 2. Визначення і оцінка фізичного розвитку. Спортивний відбір.					
Тема 5. Фізичний розвиток	Лекція (2г) Практичне заняття (2г) Самостійне заняття (4г)	Б. 1-10 Д. 1-2	Усний колоквіум	5	Впродовж I семестру, перший періодичний контроль
Тема 6. Спортивний відбір	Лекція (2г) Практичне заняття (2г) Самостійне заняття (4г)	Б. 1-10 Д. 1-2	Відповіді на завдання	5	Впродовж I семестру, перший періодичний контроль
Блок 3. Методи визначення і оцінки функціонального стану серцево-судинної системи. Застосування функціональних дихальних проб.					
Тема 7. Проба С.П. Летунова	Практичне заняття (1г) Самостійне заняття (3г)	Б. 1-10 Д. 1-2	Усний колоквіум	5	Впродовж I семестру, перший періодичний контроль
Тема 8. Ортостатична проба, проби Бюрgera і Флека	Практичне заняття (1г) Самостійне заняття (3г)	Б. 1-10 Д. 1-2	Відповіді на завдання	5	Впродовж I семестру, перший періодичний контроль
Тема 9. Проби Штанге, Генчі, Серкіна	Практичне заняття (2г) Самостійне заняття (4г)	Б. 1-10 Д. 1-2	Усний колоквіум	5	Впродовж I семестру, перший періодичний контроль
Тема 10. Проби Розенталя, Шафрановського	Практичне заняття (2г) Самостійне заняття (4г)	Б. 1-10 Д. 1-2	Тестовий контроль		
Блок 4. Визначення аеробної та анаеробної продуктивності. Фізіологічна характеристика фізичного тренування					
Тема 11. Визначення аеробної продуктивності	Лекція (1г) Практичне заняття (2г) Самостійне заняття (5г)	Б. 1-10 Д. 1-2	Відповіді на завдання	5	Впродовж I семестру, перший періодичний контроль

Тема 12. Визначення анаеробної продуктивності	Лекція (1г) Практичне заняття (2г) Самостійне заняття (5г)	Б. 1-10 Д. 1-2	Усний колоквіум	5	Впродовж I семестру, перший періодичний контроль
Тема 13. Побудова фізіологічної кривої навантаження та рухова щільність заняття	Самостійне заняття (6г)	Б. 1-10 Д. 1-2	Тестовий контроль	5	Впродовж I семестру, перший періодичний контроль

7.2 Структура курсу (лекційний блок)

Тема лекції	Зміст лекції
Лікарсько-педагогічний контроль	<ol style="list-style-type: none"> 1) Мета і завдання ЛПК 2) Методи ЛПК 3) Анамнез 4) Огляд визначення степеню втоми 5) Визначення показників зовнішнього дихання
Основи загальної патології.	<ol style="list-style-type: none"> 1) Визначення поняття «патологія». 2) Поняття про здоров'я і хворобу 3) Причини виникнення хвороб 4) Форми протікання хвороб
Спортивна патологія.	<ol style="list-style-type: none"> 1) Загальна характеристика захворювань у спортсменів 2) Спортивний травматизм 3) Причини, механізми і профілактика спортивних травм у різних видах спорту 4) Гострі патологічні стани 5) Струс мозку 6) Ортостатичний колапс

Фізичний розвиток	<ol style="list-style-type: none"> 1) Розподіл учнів на медичні групи 2) Дослідження й оцінка фізичного розвитку 3) Визначення поняття „фізичний розвиток” 4) Мета дослідження й оцінки фізичного розвитку у неспортсменів і спортсменів 5) Фактори, що впливають на фізичний розвиток
Спортивний відбір	<ol style="list-style-type: none"> 1) Особливості фізичного розвитку і статури представників різних видів спорту 2) Мета і завдання спортивного відбору і спортивної орієнтації 3) Розвиток фізичних якостей представників різних видів спорту
Визначення аеробної продуктивності	<ol style="list-style-type: none"> 1) Показники аеробної та анаеробної (лактатної) продуктивності 2) Методи визначення аеробної та анаеробної (лактатної) продуктивності 3) Критерії оцінки 4) Фактори, які впливають на аеробну та анаеробну продуктивність 5) Методи тренувань 6) Показники, за якими дозуються фізичні навантаження
Визначення анаеробної продуктивності	<ol style="list-style-type: none"> 1) Показники анаеробної (лактатної) продуктивності 2) Методи визначення анаеробної (лактатної) продуктивності 3) Критерії оцінки

7.3 Структура курсу (практичні заняття)

Тема практичного заняття	Зміст практичного заняття
Медичні обстеження фізкультурників і спортсменів	Методи обстеження фізкультурників і спортсменів. Анамнез (медичний і спортивний). Огляд. Пальпація. Перкусія. Аускультация. Антропометрія. Лабораторні методи (велоергометрія, степергометрія, зі специфічними навантаженнями).
Лікарсько-педагогічний контроль	Визначення маси тіла. Пульсометрія. Фізіологічна крива заняття. Вимірювання артеріального тиску. Визначення показників зовнішнього дихання: частота дихання, ЖЕЛ, МВЛ, пневмотахометрія. Дослідження нервової і нервово-м'язової системи: сила м'язів, теплінг-тест, статична витривалість м'язів, визначення точності відтворення заданих рухів.
Основи загальної патології	Поняття про імунітет. Поняття про алергію. Запалення. Гіпертрофія. Атрофія. Дистрофія.
Спортивна патологія	Причини раптових смертей при заняттях спортом. Не розпізнані або недооцінені лікарем захворювання. Надмірне фізичне навантаження. Травматичні пошкодження життєво важливих органів.
Фізичний розвиток	Методи дослідження фізичного розвитку. Зовнішній огляд (соматоскопія). Форма спини. Постава. Розвиток кісткової системи. Розвиток м'язової системи. Жировідкладання. Форма грудної клітки. Форма живота. Форма ніг. Форма стопи. Конституційний тип статури. Визначення морфологічних і деяких функціональних показників (соматометрія або антропометрія). Зріст. Довжина руки. Довжина ноги. Маса тіла. Окружності (обхват) шиї, грудної клітки, плеча, талії, живота, стегна, гомілки. Вимірювання діаметрів: плечового, грудної клітки (передньо-заднього, поперечного), таза. Вимірювання жировідкладання. ЖЕЛ. Екскурсія грудної клітки. Сила м'язів.

Спортивний відбір	Вікові періоди початку занять різними видами спорту. Розвиток фізичних якостей представників різних видів спорту. Методи спортивного відбору і спортивної орієнтації.
Проба С.П. Летунова	Мета використання трьохмоментної комбінованої функціональної проби С.П.Летунова. Типи реакції серцево-судинної системи на фізичне навантаження при виконанні проби С.П.Летунова (нормотонічний, дистонічний, гіпертонічний, гіпотонічний, реакція зі ступінчастим підвищенням систолічного тиску).
Ортостатична проба, проби Бюргера і Флека	«Стандартне фізичне навантаження». Функціональні проби (одномоментна, двохмоментна, трьохмоментна). Ортостатична проба. Проби з натужуванням. Зміна гемодинаміки при натужуванні. Проба Флека. Проба Бюргера.
Проби Штанге, Генчі, Серкіна	Кумулятивні зміни в дихальній системі при систематичних заняттях спортом. Методи дослідження дихальної системи. Функціональні дихальні проби. Проби Штанге, Генчі, Серкіна. Методика проведення проб Штанге, Генчі. Оцінка проби Серкіна.
Проби Розенталя, Шафрановського	Методика проведення і оцінка проб Розенталя і Шафрановського. Кумулятивні зміни в дихальній системі при систематичних заняттях спортом.
Визначення аеробної продуктивності	Фактори, які впливають на аеробну та анаеробну продуктивність. Фактори, від яких залежить ефективність фізичних тренувань. Методи тренувань. Показники, за якими дозуються фізичні навантаження. Показники зовнішнього і внутрішнього об'єму навантажень. Показники зовнішньої і внутрішньої інтенсивності навантажень. Непрямі методи визначення енерговитрат при фізичних навантаженнях. Наслідки неправильного дозування фізичних навантажень. Фізіологічна крива навантаження. Рухова щільність заняття.
Визначення анаеробної продуктивності	Показники анаеробної (лактатної) продуктивності. Методи визначення анаеробної (лактатної) продуктивності. Критерії оцінки. Фактори, які впливають на анаеробну продуктивність.

7.4 Структура курсу (теми для самостійного опрацювання)

Тема для самостійного опрацювання	Зміст теми
Медичні обстеження фізкультурників і спортсменів.	<p>Визначення поняття «спортивна медицина». Мета і задачі спортивної медицини. Короткі історичні відомості розвитку спортивної медицини. Зв'язок спортивної медицини з іншими науками. Принципи організації вітчизняної спортивної медицини.</p> <p>Медичні обстеження фізкультурників і спортсменів. Завдання медичних обстежень фізкультурників і спортсменів. Первинні, повторні та додаткові лікарські обстеження фізкультурників і спортсменів.</p> <p>Методи обстеження фізкультурників і спортсменів. Анамнез (медичний і спортивний). Огляд. Пальпація. Перкусія. Аускультация. Антропометрія.</p> <p>Термометрія. Інструментальні. Лабораторні (аналіз крові, сечі, мокроти, спинномозкової рідини, кала). Функціональні проби. Методи визначення рівня фізичного стану. Лабораторні методи (велоергометрія, степергометрія, зі специфічними навантаженнями).</p>
Лікарсько-педагогічний контроль. Методи ЛПК Самоконтроль спортсменів і фізкультурників. Особливості ЛПК за спортсменками	<p>Дослідження нервової і нервово-м'язової системи: сила м'язів, теплінг-тест, статична витривалість м'язів, визначення точності відтворення заданих рухів. Клініко-біохімічні методи – визначення вмісту молочної кислоти, неорганічних фосфатів та сечовини крові.</p> <p>Самоконтроль спортсменів і фізкультурників. Суб'єктивні дані самоконтролю. Об'єктивні дані самоконтролю.</p> <p>Особливості ЛПК за особами середнього і похилого віку. Комплекс медичних обстежень для допуску до занять оздоровчою фізичною культурою.</p> <p>Періодичність медичних обстежень в залежності від віку. Формування медичних груп з урахуванням характеристики стану здоров'я.</p> <p>Рухові режими в системі оздоровчої фізичної культури: реабілітаційний, загальної дії, тренувальний, підтримки спортивного довголіття.</p> <p>Загальна характеристика факторів, які впливають на ефективність оздоровчих тренувань: періодичність занять, метод тренувань, вид фізичних вправ, режим енергозабезпечення роботи, величина внутрішнього об'єму роботи.</p>

	<p>Дозування фізичних навантажень. Рекомендації Міжнародного олімпійського конгресу щодо режиму занять для розвитку і підтримки фізичного стану. Сучасні наукові дані, які необхідно знати для організації занять оздоровчою фізичною культурою.</p> <p>Особливості ЛПК за дітьми, підлітками та юнаками. Анатомо-фізіологічні особливості організму юних спортсменів. Особливості організації занять фізичною культурою і спортом у дитячому і підлітковому віці. Вікові нормативи початку занять різними видами спорту. Протипоказання для занять спортом.</p> <p>Особливості фізичного виховання спортсменок. Оптимальний період початку занять спортом. Визначення фаз оваріально-менструального циклу.</p> <p>Особливості фізичних тренувань у залежності від фази оваріально-менструального циклу. Особливості рухового режиму спортсменок у період вагітності. Особливості рухового режиму спортсменок після аборту. Можливості використання спортсменками оральних контрацептивів. Секс-контроль.</p> <p>Особливості ЛПК за спортсменками. Анатомо-фізіологічні особливості жіночого організму. Особливості функції жіночого організму в різні фази оваріально-менструального циклу. Гіперандрогенія у спортсменок. Ознаки гіперандрогенії в різні періоди онтогенезу.</p>
Основи загальної патології.	<p>Теорії виникнення хвороб (монокаузалізм, кондиціалізм, конституціоналізм). Реактивність організму. Поняття про імунітет. Поняття про алергію. Запалення. Гіпертрофія. Атрофія. Дистрофія.</p>
Спортивна патологія.	<p>Характеристика поступово виникаючих патологічних процесів при заняттях спортом. Хронічна перевтома. Хронічна перенапруга. Перетренованість. Гіпертонічна хвороба.</p> <p>Причини раптових смертей при заняттях спортом. Не розпізнані або недооцінені лікарем захворювання. Надмірне фізичне навантаження. Травматичні пошкодження життєво важливих органів.</p> <p>Реабілітація спортсменів після хвороб і травм. Руховий режим під час хвороби і одужування.</p>
Введення в курс спортивної медицини. Визначення і оцінка фізичного розвитку. Спортивний відбір.	<p>Методи дослідження фізичного розвитку. Зовнішній огляд (соматоскопія). Форма спини. Постава. Розвиток кісткової системи. Розвиток м'язової системи. Жировідкладання. Форма грудної клітки. Форма живота. Форма ніг. Форма стопи. Конституційний тип статури. Визначення морфологічних і деяких функціональних показників (соматометрія або антропометрія). Зріст. Довжина руки. Довжина ноги. Маса тіла. Окружності (обхват) шиї, грудної клітки, плеча, талії, живота, стегна, гомілки. Вимірювання діаметрів: плечового, грудної клітки (передньо-заднього, поперечного), таза. Вимірювання жировідкладання. ЖЕЛ. Екскурсія грудної клітки. Сила м'язів.</p>

	<p>Методи оцінки фізичного розвитку: антропометричних стандартів, індексів, кореляції. Визначення ступеню статевого дозрівання. Біологічний вік. Поняття „акселерація” і „ретардація”. Теорії акселерації. Акселерація, ретардація і спорт.</p>
<p>Дослідження функціонального стану серцево-судинної системи. Функціональні проби.</p>	<p>Мета використання трьохмоментної комбінованої функціональної проби С.П.Летунова. Типи реакції серцево-судинної системи на фізичне навантаження при виконанні проби С.П.Летунова (нормотонічний, дистонічний, гіпертонічний, гіпотонічний, реакція зі ступінчастим підвищенням систолічного тиску). Кумулятивні зміни в міокарді при систематичних заняттях спортом. «Фізіологічне спортивне серце» і «патологічне спортивне серце». Вплив занять спортом на артеріальний тиск. Методи дослідження серцево-судинної системи.</p> <p>«Стандартне фізичне навантаження». Функціональні проби (одномоментна, двохмоментна, трьохмоментна). Ортостатична проба. Проби з натужуванням. Зміна гемодинаміки при натужуванні. Проба Флека. Проба Бюргера. Мета використання ортостатичної проби.. Зміни частоти пульсу і АТ при проведенні ортостатичної проби. Негативні зміни ЧСС і АТ при проведенні ортостатичної проби. Методика проведення ортостатичної проби. Зміна гемодинаміки при ортостатичній пробі.</p> <p>Мета застосування проб з натужуванням. Зміни гемодинаміки при натужуванні. Оцінка проби Флека. Оцінка проби Бюргера.</p> <p>Кумулятивні зміни в дихальній системі при систематичних заняттях спортом. Методи дослідження дихальної системи. Функціональні дихальні проби.</p> <p>Проби Штанге, Генчі, Серкіна, Розенталя, Шафрановського.</p> <p>Мета використання дихальних проб. Методика проведення проб Штанге, Генчі. Оцінка проби Серкіна. Методика проведення і оцінка проб Розенталя і Шафрановського.</p> <p>Кумулятивні зміни в дихальній системі при систематичних заняттях спортом.</p>
<p>Дослідження функціонального стану дихальної системи. Функціональні дихальні проби.</p>	<p>Показники зовнішнього і внутрішнього об'єму навантажень. Показники зовнішньої і внутрішньої інтенсивності навантажень. Непрямі методи визначення енерговитрат при фізичних навантаженнях. Наслідки неправильного дозування фізичних навантажень. Фізіологічна крива навантаження. Рухова щільність заняття.</p> <p>Фактори, які впливають на анаеробну продуктивність.</p> <p>Фактори, від яких залежить ефективність фізичних тренувань. Методи тренувань. Показники, за якими дозуються фізичні навантаження. Показники зовнішнього і внутрішнього об'єму навантажень.</p>

	Показники зовнішньої і внутрішньої інтенсивності навантажень. Непрямі методи визначення енерговитрат при фізичних навантаженнях. Наслідки неправильного дозування фізичних навантажень. Фізіологічна крива навантаження. Рухова щільність заняття.
Засоби відновлення працездатності	Засоби відновлення працездатності (класифікація). Допінги. Антидопінговий контроль. Історія створення служби антидопінгового контролю. Сучасні методичні принципи проведення антидопінгового контролю. Санкції щодо порушників. Заборонені фармакологічні речовини – стимулятори ЦНС, наркотичні анальгетики, гормональні (пептидні та глікопротеїнові) препарати, діуретики, анаболічні препарати. Заборонені методи досягнення спортивних результатів. Класи фармакологічних засобів з обмеженою заборонаю – алкоголь, марихуана, місцеві анестетики, кортикостероїди, бета-блокатори.

8. СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ ТА ВИМОГИ

Загальна система оцінювання курсу	<p>За семестр з курсу дисципліни проводяться два періодичні контролю (ПКР), результати яких є складником результатів контрольних точок першої (КТ1) і другої (КТ2). Результати контрольної точки (КТ) є сумою поточного (ПК) і періодичного контролю (ПКР): $КТ = ПК + ПКР$. Максимальна кількість балів за контрольну точку (КТ) складає 50 балів. Максимальна кількість балів за періодичний контроль (ПКР) становить 60 % від максимальної кількості балів за контрольну точку (КТ), тобто 30 балів. А 40 % балів, тобто решта балів контрольної точки, є бали за поточний контроль, а саме 20 балів. Результати поточного контролю обчислюються як середньозважена оцінок ($X_{ср}$) за діяльність студента на практичних (семінарських) заняттях, що входять в число певної контрольної точки. Для трансферу середньозваженої оцінки ($X_{ср}$) в бали, що входять до 40 % балів контрольної точки (КТ), треба скористатися формулою: $ПК = (X_{ср}) * 20 / 5$. Таким чином, якщо за поточний контроль (ПК) видів діяльності студента на всіх заняттях $X_{ср} = 4.1$ бали, які були до періодичного контролю (ПКР), то їх перерахування на 20 балів здійснюється так: $ПК = 4.1 * 20 / 5 = 4.1 * 4 = 16.4 // 16$ (балів). За періодичний контроль (ПКР) студентом отримано 30 балів. Тоді за контрольну точку (КТ) буде отримано $КТ = ПК + ПКР = 16 + 30 = 46$ (балів).</p> <p>Студент має право на підвищення результату тільки одного періодичного контролю (ПКР) протягом двох тижнів після його складання у випадку отримання незадовільної оцінки.</p> <p>Підсумковим контролем є екзамен, на його складання надається 100 балів за виконання тестів (або задач чи завдань іншого виду). Загальний рейтинг з дисципліни (ЗР) складається з суми балів (Е), отриманих на екзамені, і підсумкової оцінки (ПО) та ділиться навпіл. $ЗР = (ПО + Е) / 2$</p>
--	---

<p>Практичні заняття</p>	<p>«5» – студент в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому нормативну, обов'язкову та додаткову літературу. Правильно вирішив усі розрахункові / тестові завдання. Здатен виділяти суттєві ознаки вивченого за допомогою операцій синтезу, аналізу, виявляти причинно-наслідкові зв'язки, формувати висновки і узагальнення, вільно оперувати фактами та відомостями.</p> <p>«4» – студент достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому нормативну та обов'язкову літературу. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки. Правильно вирішив більшість розрахункових / тестових завдань. Студент здатен виділяти суттєві ознаки вивченого за допомогою операцій синтезу, аналізу, виявляти причинно-наслідкові зв'язки, у яких можуть бути окремі несуттєві помилки, формувати висновки і узагальнення, вільно оперувати фактами та відомостями.</p> <p>«3» – студент в цілому володіє навчальним матеріалом, викладає його основний зміст під час усних виступів та письмових розрахунків, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки. Правильно вирішив половину розрахункових / тестових завдань. Має ускладнення під час виділення суттєвих ознак вивченого; під час виявлення причинно-наслідкових зв'язків і формулювання висновків.</p> <p>«2» – студент не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів та письмових розрахунків, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності. Правильно вирішив окремі розрахункові / тестові завдання. Безсистемно відділяє випадкові ознаки вивченого; не вміє зробити найпростіші операції аналізу і синтезу; робити узагальнення, висновки.</p>
<p>Умови допуску до підсумкового контролю</p>	<p>Студент, який навчається стабільно на «відмінні» оцінки і саме такі оцінки має за періодичні контролю, накопичує впродовж вивчення навчального курсу 90 і більше балів, має право не складати екзамен з даної дисципліни. Студент зобов'язаний відпрацювати всі пропущені семінарські заняття протягом двох тижнів. Невідпрацьовані заняття (невиконання навчального плану) є підставою для недопущення студента до підсумкового контролю.</p>

9. Рекомендована література

Базова

1. Граевская, Н.Д. Спортивная медицина. Курс лекций и практические занятия [Электронный ресурс] : [учеб. пособие] / Т.И. Долматова, Н.Д. Граевская .— М. : Спорт : Человек, 2018 .— 712 с. : ил. — ISBN 978-5-906839-52-7 .— Режим доступа: <https://rucont.ru/efd/643232>
2. Макарова Г.А. Спортивная медицина: Учебник. - М.: Советский спорт, 2003. - 480 с.: ил. ISBN 5-85009-765-1
3. Макарова, Г.А. Практическое руководство для врачей / Г. А. Макарова;— Ростов-на Дону: «издательство БАРОПРЕСС», 2002.— 800с.
4. Макарова, Г.А. Справочник детского спортивного врача: клинические аспекты (Текст) / Г. А. Макарова; – М.: Советский спорт, 2008. – с. 440: ил.
5. Руководство по спортивной медицине / под ред. В. А. Маргазина. – СПб.: СпецЛит. 2012. – 487 с.– ISSN 978-5299-00488-5
6. Спортивна медицина (Підручник для студ. закл. вищої освіти фіз. виховання і спорту) / за ред. Л. Я.-Г. Шахліної. - Олимпийская литература. – 2019. – 424 с.
7. Спортивна медицина : Підручник для студентів і лікарів / За заг. ред. В.М.Сокрута — Донецьк: «Каштан», 2013. — 472 с, іл.
8. Спортивная медицина (Руководство для врачей) /Под редакцией А. В. Чоговадзе, Л. А. Бутченко. – М.: Медицина.– 1984. – 384 с., ил.
9. Спортивная медицина. Общая патология, врачебный контроль с основами частной патологии. Учебник для институтов физической культуры / Под ред. А. Г. Дембо. – М., «Физкультура и спорт», 1975. 368с. с ил.
10. Спортивная медицина: национальное руководство / под ред. акад. РАН и РАМН С. П. Миронова, проф. Б. А. Поляева, проф. Макаровой. – М.: ГЭОТАР-Медиа. 2013.– 1184с. ISBN 978-5-9704-2460-5

Додаткова

1. Спортивная медицина: Учеб. для ин-тов физ. культ./ Под ред. В. Л. Карпмана. – М.: Физкультура и спорт, 1987.– 304 с., ил.
2. Спортивная медицина: учебное пособие / под ред. В. А. Елифанова – М.: ГЭОТАР – Медиа, 2006. – 336с.

15. Інформаційні ресурси

1. Internet-ресурси (www.library.vspu.edu.ua)
2. Internet-ресурс www.library.vspu.edu.ua
3. Internet-ресурс http://elibrary.ru/query_results.asp
4. Internet-ресурс <http://meduniver.com/Medical/Book/11.html>
5. Internet-ресурс www.message.ru
6. Internet-ресурс www.massagemag.ru